

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО МАЙЧИН ТУРСКИ ЕЗИК ЗА IV КЛАС/ЧЕТВЪРТА ГОДИНА НА ОБУЧЕНИЕ (ИЗБИРАЕМИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

В IV клас завършва началният етап на основната образователна степен и се поставят основите на езика и литературата в прогимназиален етап.

Чрез образователно-възпитателния процес по майчин турски език в четвърти клас/четвърта година на обучение се цели:

- Усъвършенстване на уменията на учениците за овладяване на майчиния език чрез формиране на основните комуникативно-речеви умения – слушане, книжно говорене и писане, четене и слушане с разбиране, свободно общуване;
- Задълбочаване, обогатяване и систематизиране на знанията за строежа на турския книжовен език, езиковите и речевите единици; за прилагане на определени правоговорни, правописни и граматически норми в речевата практика на учениците;
- Усъвършенстване на уменията на учениците за възприемане, осмисляне и интерпретиране на художествен текст от турски, български и световни автори, кратки по обем и достъпни по съдържание, съобразно възрастта им;
- Усъвършенстване на комуникативно-речевите умения и компетентности на четвъртокласниците за конструиране и създаване на собствен текст по словесна или визуална опора;
- Развитие на качества като наблюдателност, логическото мислене, въображение, познавателни интереси и творчески способности на четвъртокласниците;
- Формиране и обогатяване на знания и отношения, свързани с нравствени и естетически ценности.

В учебното съдържание, определено с учебната програма за IV клас/четвърта година на обучение, чрез систематизиране, обогатяване и надграждане продължава процесът на овладяване на езикови и литературни знания, започнал в предходните класове. Включва се нова информация за частите на речта (съществително име, прилагателно име, местоимение, глагол, сегашно-бъдеще време, минало свършено и минало неопределено време на глагола), главни части на простото изречение (подлог и сказуемо), пряка и непряка реч, правопис, антоними.

Акцентите при овладяване на знанията за литература са върху определени жанрови проявления от литературата и фолклора за деца (пословици, приказки и басни), видове текст (диалог, монолог), автор на литературно произведение.

Учебната програма по майчин турски език за IV клас/четвърта година на обучение представя учебното съдържание тематично, като за всяка тема са определени очакваните резултати от обучението и изграждането на новите понятия.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Езиково обучение		
<p>1. Гласните и съгласните звукове в турския език</p>	<p>Различава и правилно изписва звучните и беззвучните съгласни р,ç,t, k в края на думите. Разбира връзката между книжовен изговор и правопис на звуковете; познава отношенията между звуковете като градивни единици на думата. Владее правоговора и правописа на беззвучните съгласни <i>p, t, k, ç</i> в края на думите; на <i>ğ</i> между две гласни; правоговор и правопис на думи с чужд произход, съдържащи две съседни гласни.</p>	
<p>Думата като част на речта</p>	<p>С помощта на учителя определя морфемния състав на думата – корен, наставка, окончание; образува производни думи с помощта на наставки; образува и употребява сложни думи. Пише правилно сложни думи.</p> <p>Разграничава и употребява правилно в речта си съществителни собствени и съществителни нарицателни имена в ед. и мн. ч.. Разпознава и пише правилно видовете съществителни имена. Отделя правилно окончанията на съществителните собствени имена с разделителен знак. образува умалителни съществителни и прилагателни имена с помощта на наставки.</p> <p>Познава значението на частиците за степенуване и образува засилените форми на прилагателните имена. Степенува прилагателни имена. Разпознава словосъчетанията с прилагателни имена. Познава и пише правилно видовете числителни имена. Употребява и пише правилно видовете местоимения.</p>	<p>степенувано прилагателно име/sıfatlarda derece</p> <p>засилени форми на прилагателното име/pekiştirme sıfatları</p> <p>словосъчетание с прилагателни/sıfat tamlaması</p> <p>числително бройно име/asıl sayı</p> <p>числително редно име/sıra sayısı</p> <p>показателни</p>

	<p>Определя сегашно, минало, бъдеще и сегашно-бъдеще време на глагола.</p> <p>Разграничава и употребява правилно глаголите в 1, 2 и 3 л., ед. и мн.ч. Пише правилно личните окончания на глаголните форми за ед. и мн.число в сегашно, минало, бъдеще и сегашно-бъдеще време на глагола.</p> <p>Употребява съвместно сегашно, минало, бъдеще и сегашно-бъдеще време на глагола.</p> <p>Употребява и пише правилно частите на речта.</p> <p>Пише правилно, четливо и красиво.</p> <p>Пише правилно личните окончания на глаголните форми за ед. и мн.число в сегашно, минало, бъдеще и сегашно-бъдеще време на глагола.</p> <p>Употребява правилно препинателни знаци.</p>	<p>местоимения/gösterme adlı въпросителни местоимения/soru adlı неопределени местоимения/belgisiz adlı</p> <p>сегашно – бъдеще време/geniş zaman минало свършено време/görülen (belirli) geçmiş zaman минало неопределено време/öğrenilen (belirsiz) geçmiş zaman</p>
<p><i>Думата като речникова единица</i></p>	<p>Използва с помощта на учителя езиковата единица дума в конкретната комуникативна ситуация.</p> <p>Разпознава антонимите, прави сравнение между синоними и антоними.</p> <p>Обяснява лексикалното значение на думи от активния речник.</p> <p>Търси думи с правописни особености в правописен речник.</p> <p>Познава учебни речници.</p>	<p>антоними/zıt anlamlı sözcükler</p>
<p><i>Изречението като езикова единица</i></p>	<p>Познава простото изречение по състав.</p> <p>По броя на сказуемите се ориентира за броя на простите изречения.</p> <p>Разпознава сказуемото и подлога като главни части на изречение. Разпознава сказуемото като най-важната част на изречението.</p> <p>Разпознава извършителя на действието (подлога) в изречението.</p> <p>Съгласува подлога и сказуемото.</p> <p>Прави разлика между пряка реч и непряка реч.</p>	<p>основни части на изречението/tümcenin temel öğeleri второстепенни части на изречението/tümcenin yardımcı öğeleri сказуемо/yüklem подлог/özne съгласуване на подлога и сказуемото/özne yüklem uyumu изречения с правилен</p>

		словоред/kurallı tümce изречения с неправилен словоред/devrik tümce пряка реч/dolaysız söz непряка реч/dolaylı söz
Текст и общуване	<p>Прави връзка между тема и заглавие на текста.</p> <p>Разграничава епизодите в изучаваното произведение.</p> <p>Разграничава автора на произведението от неговия герой.</p> <p>Съставя и конструира кратък текст.</p> <p>Устно преразказва съдържанието на художествен или нехудожествен текст.</p> <p>Съчинява и пише текст по съдържание на изучавано литературно или фолклорно произведение, може да съчинява текст по художествена картина.</p> <p>Редактира свой и чужд текст.</p> <p>Прави изказване по зададена тема като се ориентира в комуникативно-речевата ситуация.</p> <p>Прави устен преразказ на текст, разказва устно по картина.</p>	поука/ ibret, ders послание/ileti
Литературно обучение		
Тематични области на литературните и фолклорни текстове 1. Човекът в света на фолклора	<p>Разграничава автора на произведението от неговия герой.</p> <p>Сравнява случки и герои в литературни и фолклорни произведения.</p> <p>Открива в изучавани или прочетени самостоятелно фолклорни произведения изобразени обредни действия във връзка с даден обичай.</p> <p>Прави паралел по отношение на празниците, традициите и обичаите на български граждани с друг етнически произход,</p> <p>Съпоставя в практически план тематично близки фолклорни творби на турски и български език.</p>	Благопожелание/iyi dilek епитет/vasif

2. <i>Човекът и природата</i>	<p>Описва адекватно с думи наблюдаваните предмет, явление, животно, човек и др.;</p> <p>Съчинява своя приказка, разказ, басня, стихотворение по предложена словесна опора (начало, край, герой, пословица, рими)</p>	
3. <i>Човекът и другите</i> 4. <i>Аз и моят свят</i>	<p>Обрисова с думи картини от литературното произведение.</p> <p>Отговаря на достъпни въпроси, свързани със съдържанието на изучавания текст – случка, герои и др.</p> <p>Познава основните особености на турското стихосложение.</p> <p>Познава някои произведения на турски поети и писатели от България.</p> <p>Пише кратък текст, стихотворение, кратко лично писмо/поздравителна картичка, като при необходимост използва опорни думи.</p> <p>Открива и осъзнава посланието на текстовете;</p> <p>Описва героите в изучавано произведение.</p>	четиристишие, строфа/dörtlük двустистишие/beyit стих/mısra рима/kafiye/ пауза/ durak
<i>Читателски опит</i>	<p>Познава произведения от детската литература, свързани с културното многообразие и нравствените добродетели на българския и турския народи.</p> <p>Познава и разбира съдържанието на известни автори от класиката и съвременната литература за деца и на фолклора, посветени на българския и турския народ, приятелството, знанието.</p> <p>Свободно изразява предпочитания към автори и заглавия на литературни и фолклорни произведения на различни култури.</p>	

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИТЕ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишен брой часове за изучаване на учебния предмет в четвърти клас/четвърта година на обучение в **избираемите учебни часове и/или факултативните учебни часове** – 68.

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания	50%
За затвърдяване на новите знания и за обобщение	50%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Текущи оценки за учебен срок	
Устни изпитвания и участия в работа в клас	Минимум 1 оценка
Писмени изпитвания и домашни работи	Минимум 1 оценка

Оценяването на ученика по майчин турски език в четвърти клас/четвърта година на обучение има за цел установяване на постигнатите резултати по време на учебната година и поставяне на текущи, срочни и годишни оценки. Очакваните резултати от обучението по майчин турски език, описани в учебната програма, се установяват чрез: наблюдение; диктовка; препис; задачи за създаване на кратки текстове в устна и писмена форма; задачи за четене на глас; задачи за четене по роли; подборно четене; задачи за съставяне план на свой и чужд текст; преразказ на художествен текст; словесно обрисване; задачи за конструиране на собствен текст по дадена словесна или визуална опора; тестови задачи.

В резултат на текущите проверки на знанията и уменията на учениците се поставят оценки с количествен и качествен показател.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Учебното съдържание по майчин турски език в четвърти клас/четвърта година на обучение допринася за постигане на следните ключови компетентности:

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
<i>Компетентности в областта на турския и българския език</i>	Трансформиране на кратки текстове на български език. Моделиране на изречения. Съпоставяне на турски и български думи и изрази. Съпоставяне на просто изречение и на мястото на сказуемото в българския и турския език.
<i>Умения за общуване на чужди езици</i>	Сравнява и осмисля речникови значения, синтактични конструкции от турски език и от изучавани други езици. Използва познанията за езиковите единици и закономерности при усвояване на граматична система на други езици.
<i>Дигитална компетентност</i>	Използва литература от електронни библиотеки и от други електронни източници. Използва мултимедия за представяне на конкретни изследователски задачи.

<i>Умения за учене</i>	Работи в библиотека. Използва различни видове речници. Предава прочетената информация на други, получена от различни източници.
<i>Социални и граждански компетентности</i>	Умее да работи в екип. Разбира нормите на поведение при различните общества и среди. Проявява толерантност и учтивост към събеседника. Съобразява се с другите ученици, проявява уважение към тяхното мнение.
<i>Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество</i>	Използва познанията си по турски език и граматика при анализ и коментар на художествени текстове, предвидени за изучаване в литературното обучение. Осъзнава ролята на езика в историческото развитие на общностите. Проявява толерантност и уважение към културната различност.

Забележка: Посочените дейности са примерни и не изчерпват възможностите за изграждане на междупредметни връзки.